

MUZEJNÍ

SPOLEK
V UHERSKÉM HRADIŠTI
občanské sdružení

SPOLKOVÝ ZPRAVODAJ

číslo 8., prosinec 2011

SLOVÁCKÉ
MUZEUM
V UHERSKÉM
HRADIŠTI

SPOLEK
V UHERSKÉM HRADIŠTI
občanské sdružení

Valná hromada 3. února 2011

Ve stanovenou dobu se sešlo 41 řádných členů, protože musela být valná hromada ukončena jako neschopná usnášení. Oficiálně pak byla zahájena o půl hodiny později, aby mohla být i s menším počtem účastníků prohlášena za usnášeníschopnou.

V úvodu byl schválen program:

- 1) Zahájení
- 2) Volba mandátové, návrhové a volební komise
- 3) Zpráva o činnosti předsednictva MS v roce 2010
- 4) Zpráva o hospodaření MS za rok 2010
- 5) Zpráva revizní komise
- 6) Zpráva o přijetí členů v roce 2010
- 7) Volba předsednictva a revizní komise
- 8) Návrh programu činnosti na rok 2011
- 9) Diskuse
- 10) Usnesení

Do mandátové a volební komise byli navrženi a poté jednomyslně zvoleni: A. Gottwald, Z. Králík, Ing. J. Zeman. Mandátová komise vyhlásila skutečný počet přítomných (41) a prohlásila valnou hromadu za usnášeníschopnou.

Zprávu o činnosti přednesl předseda spolku Ing. Ladislav Šupka, který též celé jednání řídil. Zde je plné znění jeho zprávy:

Dámy a pánové,
již po šesté se mi dostává cti předstoupit před vás se zprávou předsednictva o činnosti spolku za předchozí rok. Troufám si hned v úvodu říct, že máme za sebou další úspěšný rok činnosti. Jak to však v životě chodí, nebyl bez smutných momentů. 24. února jsme se rozloučili s naším členem, p. Ing. Pavlem Vojáčkem, milým člověkem, sportovcem a úspěšným podnikatelem. Prosím, abychom uctili jeho památku povstáním a tichou vzpomínkou.

Předsednictvo se v průběhu minulého roku scházelo podle potřeby. Vždy jsme se sešli v usnášeníschopném složení a vždy byla přizvána i revizní komise. Nedílnou součástí naší práce se stala elektronická komunikace, takže z našich jednání jsou k dispozici

čtyři zápisy, v nichž jsou uvedeny závěry potřebné pro písemné uchování. Jedno se především o projednání přihlášek nových členek a členů a čekatelek a čekatelů a o záležitostech týkající se financí.

Průběžně byl organizován, realizován a též pozměňován plán činnosti. Výsledkem pak bylo, že něco málo vypadlo a něco málo jsme uskutečnili navíc.

Rekapitulaci loňského roku by bylo možno shrnout asi takto:

- 4. února po valné hromadě zazněla přednáška dr. Jančáře o profesoru Václavíkovi
- o měsíc později jsme se sešli na přednášce dr. Pavla Onderky a dr. Miroslava Vaškových o I. etapě výzkumů v Súdánu
- poslední loňská přednáška v listopadu patřila tématu Hradiště v 19. stol. – Město zbavené pout Mgr. Lukáše Čoupka, PhD.
- v březnu nás Ing. Deml seznámil s pěti amatérskými filmy v první prezentaci digitalizovaných děl z archivu SAF
- plánovaná návštěva nově otevřeného Památníku Velké Moravy se nakonec uskutečnila jako akce veřejná, Noc s Mojslavem za neočekávaného zájmu 273 návštěvníků
- jako velmi zdařilý a úspěšný si dovoluji označit červnový zájezd do Dolních Rakous, kde jsme navštívili Hainburg an d. Donau, Harrachovskou obrazárnu v Rohrau a velkolepý Schlosshof s jeho zahradami
- snad i další zájezd na Dlouhé Stráně a na Helfštýn, přesto, že nás tentokrát nedoprovázela naše neúnavná organizátorka, dr. Rašticová, je možno hodnotit dobře, poznamenán však byl nepříznivým počasím. Daleké výhledy od horní nádrže elektrárny Dlouhé Stráně nám zůstaly utajeny
- poslední zájezdovou akcí loňského roku byla návštěva vídeňských výstav výtvarného umění, z nichž nejžádanější byla výstava Retrospektiva Fridy Kahlo v Kunstcentru Banky Austria.

V programu tedy zůstaly nesplněny jen tři body, z nichž dva ostatně byly tak říkajíc pod čarou v oblasti Náměty: návštěva zámku a zahrad v Kroměříži a návštěva ateliéru některého z místních umělců. Tím třetím dosud nesplněným je Spolkový zpravodaj, za jehož zpoždění jsem zodpovědný já a moc se omlouvám. Náprava se již sjednává. Na přednášce 3. března již bude k dispozici.

V loňském roce dále pokračoval Ing. Jiří Deml v zajištění digitalisace archivních filmů SAFu, na což náš spolek opět obdržel příspěvek města.

Na zasedání předsednictva 9. prosince byl vznesen návrh pro dnešní valnou hromadu – iniciovat umístění pamětní desky manželů Vaculkových na dům čp. 172 (dům Ledochovských), kde tito významní umělci dlouhá léta žili. Vaculkův žák Otmar Oliva připravuje desku bez nároku na honorář, již jsem oslovil starostu Tichavského.

Závěrem děkuji vám všem, kdo se aktivně účastníte spolkového konání. Děkuji všem, kdo přispívají svými podněty k obohacení našeho programu. Děkuji členům předsednictva a zejména dr. Rašticové, která se svou nezměrnou energií stojí za vším dobrým, co se nám podařilo. Děkuji spoluautorům Spolkového zpravodaje, jejichž řady letos obohatila pí Miloslava Janíková. Stálý velký dík patří pí Emě Pelikánové za grafickou úpravu a vydání zpravodaje.

Do letošního roku přeju naší činnosti hodně zdaru a vám všem dobrou pohodu a pevné zdraví.

Zprávu o hospodaření v roce 2010 přednesla hospodářka spolku J. Zpěváková:

Finanční zpráva o hospodaření Muzejního spolku v Uherském Hradišti za rok 2010

Příjmy muzejního spolku v roce 2010 tvořily:

nevyčerpané zůstatky na účtu a v hotovosti z roku 2009	59.705,58
členské příspěvky z roku 2010	18.300,00
příspěvky za zájezdy Dlouhé Stráně, Rakousko, Vídeň	42.000,00
úroky z účtu	387,74
prodej knih Dechové hudby v komisí	400,00
.....	.....
PŘÍJMY 2010 CELKEM	120.793,32

Výdaje byly čerpány k zabezpečení plánovaných akcí muzejního spolku pro rok 2010 v následující výši:

náklady na vyplacené honoráře za realizované přednášky včetně odvodu daně z příjmu: dr. Onderka, P. Votýpka, dr. Čoupek	6.600,00
poštovné (za rozesílání zpravodaje a informací o zájezdech)	500,00
dopravné za zájezdy Dlouhé Stráně, Dolní Rakousko, Vídeň	38.125,00
občerstvení	963,00
ostatní režijní náklady – blahopřání	129,00
.....	.....
VÝDAJE 2010 CELKEM	46.317,00

Hospodaření muzejního spolku za rok 2010 skončilo s kladným zůstatkem ve výši **74.476,32 Kč**. Tento zůstatek bude převeden pro použití činnosti spolku v roce 2011.

Za předsedu revizní komise PhDr. Ivo Frolce, který nemohl být z vážných důvodů přítomen, přečetla **Zprávu o revizi hospodaření** místopředsedkyně PhDr. Blanka Rašticová. Ve zprávě bylo konstatováno, že účetnictví je vedeno pečlivě a podle zákona. Nebyly shledány žádné rozdíly.

Obě zprávy, o hospodaření i revizní, byly jednomyslně schváleny.

Místopředsedkyně spolku dále přednesla **Zprávu o přijetí členů v roce 2010** – v průběhu roku zemřel 1 člen, žádost o ukončení členství podali 3 členové, 3 členové požádali o převedení z řad členů mezi čekatele. Předsednictvo projednalo přijetí 8 čekatelů za členy, v průběhu roku byly podány a předsednictvem projednány 4 přihlášky čekatelů. Spolek měl k 31. 12. 2010 celkem 99 členů, 1 člena kolektivního a 5 čekatelů členství. Valná hromada schválila přednesenou zprávu.

Stav členské základny po schválení zprávy: 99 řádných členů a 1 člen kolektivní.

Dalším bodem jednání byla **volba předsednictva a revizní komise** spolku.

Volební komise konstatovala, že z 99 registrovaných členů spolku je přítomno 41 členů, v souladu s čl. 7, odst. 3 stanov je valná hromada usnášeníschopná, a tudíž mohly být provedeny právoplatné volby.

Komise přednesla návrh na složení **předsednictva**:

Ing. Jiří Deml, PhDr. Jaroslav Pelikán, PhDr. Blanka Rašticová, Ing. Jan Slezák, Ing. Ladislav Šupka, Ing. Hana Zemanová, Jitka Zpěváková.

Z pléna nebyl vznesen žádný doplňující či pozměňující návrh. Schváleno hlasování aklamací „en bloc“. Navržené předsednictvo bylo jednomyslně schváleno.

Dále komise přednesla návrh na složení **revizní komise**:

PhDr. Ivo Frolec, Mgr. Jiří Severin.

Z pléna nebyl vznesen žádný doplňující či pozměňující návrh. Hlasováno aklamací „en bloc“, návrh na složení revizní komise byl jednomyslně schválen.

Místopředsedkyně spolku seznámila přítomné s návrhem předsednictva na plán činnosti na rok 2011. Členové přednesli několik námětů a informací, týkajících se výstavy betlémů ve Vídni v předvánočním období, přeletu historického letounu Blériot z Pardubic do Prahy (uskuteční se 13. 5. k 100. výročí letu J. Kašpara na stejné trase) aj.

Předsednictvo předložilo nabídku na uskutečnění 5 zájezdů (3 poznávací, 2 na výstavy) s tím, že podle výsledku zájmu budou zájezdy zahrnuty do programu a jeho konečná verze bude členům zaslána e-mailem a poštou.

V diskusi byl přednesen návrh, aby bylo předsednictvo spolku pověřeno dále pracovat na organizaci a přípravě pamětní desky manželů Vaculkových.

Mandátová a návrhová komise konstatovala, že z 99 registrovaných členů spolku je přítomno 41 členů, v souladu s čl. 7, odst. 3 stanov je valná hromada usnášeníschopná, a tudíž mohlo být schváleno usnesení, což bylo provedeno jednomyslně.

Zážitky z cest

Ve čtvrtek 26. ledna meteorologům vyšla předpověď na jedničku, mrzlo a z oblohy se sypal sníh. V Přednáškovém centru Slovákckého muzea však zavládlo počasí zcela opačné. Díky poutavému vyprávění a fotografiím MUDr. Leopolda Rottera se všichni posluchači přenesli do tropického ráje ostrovů Mauritius, Réunion a Seychely.

Mauritius bývá nazýván perlou Indického oceánu, je vulkanického původu a má členitou a rozmanitou krajinu, pohádkové pláže s bílým pískem obklopené korálovými útesy, průzračně modré laguny a nádhernou přírodou.

Réunion je proslulý zejména horským masivem vulkanického původu v centrální části ostrova, kde se nachází dosud aktivní vulkán Piton de La Fournaise, vysoký 2 632 m. Na Réunionu lze obdivovat unikátní flóru, zejména různé druhy palem a divokých orchidejí.

Seychelskou republiku tvoří 115 malých ostrovů, z nichž obydleno je 33 a většina obyvatelstva žije na největším z nich zvaném Mahé, kde leží i hlavní město Victoria. Ostrovy jsou dvojího druhu, vlastní Seychelské ostrovy zvané také Vnitřní ostrovy jsou tvořeny masivními žulovými skalisky, zatímco ostatek souostroví, souhrnně označovaný jako Vnější ostrovy, představují ploché korálové atoly. Vnitřní ostrovy jsou z části porostlé hustým tropickým lesem a jsou domovem mnoha endemických živočichů a rostlin. Pro turistu představují pohádkový ráj díky klidu a panenské přírodě, pro jejíž zachování omezila seychelská vláda počet lůžek pro turisty a vydala nařízení, že žádná stavba nesmí být vyšší než palma.

Manželé Rotterovi se na svá putování vydávají už řadu let po vlastní ose a jejich cílem je poznat navštívenou zemi v rámci možností co nejdůkladněji. Ze svých cest si přivážejí nejen množství zážitků, ale také úžasné fotografické snímky, dokumentující přírodu i život tamějších obyvatel. Pro svou besedu si pan doktor připravil více než dvě stovky fotografií, svým komentářem k nim přítomné nejen zaujal, ale i přinutil k obdivu, že si i po několika letech přesně pamatuje všechny cizokrajné názvy a pojmenování. Původně avizovaná hodina besedy se poněkud protáhla, ale žádný z posluchačů to nepostřehl, a když pan doktor promítání dokončil, nikomu se nechtělo odcházet. A nebylo to kvůli sněhovým vločkám, které venku vítr zdatně proháněl...

PhDr. Blanka Rašticová

Kdo byl JUDr. Alois Pražák?

Mgr. Ing. Miroslav Pijáček v únorovém čísle Zpravodaje města Uherské Hradiště připomněl sto desáté výročí úmrtí našeho rodáka JUDr. Aloise Pražáka a na přednášce dne 3. března nám podrobněji přiblížil jeho osobnost.

Jako hlavní pramen informací mu posloužila diplomová práce, kterou na Pedagogické fakultě Palackého univerzity v Olomouci vypracovala Marie Habartová v roce 1967.

Alois Pražák se narodil 21. února 1820 jako druhý syn hradištského měšťana Augustina Pražáka, který měl ve Starém Městě koželužskou dílnu a bydlel na Mariánském náměstí v domě s dnešním čp. 71. (V několikrát přestaveném domě je dnes prodejna Červenák – MEKS).

Po studiích na Piaristickém gymnáziu v Kroměříži absolvoval vysokoškolská studia filozofie v Brně a práv v Olomouci. Ukončil je v roce 1843, po vykonání praxe se následujícího roku stal doktorem práv a časem se v Brně vypracoval na post významného advokáta.

Za studií se stýkal s moravskými vlastenci a v roce 1848 byl se svým otcem zvolen poslancem moravského zemského sněmu, kde energicky bránil splnutí Moravy s Čechami. Pro svůj velký podíl na zrušení roboty byl zvolen za Moravany do rakouského říšského sněmu. Když po neúspěšných jednáních s vídeňskou vládou přešli v roce 1863 čeští poslanci do pasivní rezistence, kde dlouhodobě setrvali, Moravané pod jeho vedením vstoupili do říšské rady. V roce 1879 se Pražák stal ve vídeňské vládě ministrem bez portfeje a později ministrem spravedlnosti.

Významně se podílel na zrovnoprávnění české řeči s němčinou a prosazoval ideu autonomního postavení českých zemí v rámci rakousko-uherské monarchie. V roce 1892 sice z vlády odstoupil, avšak vzhledem k povýšení do šlechtického stavu se stal členem panské sněmovny a zůstal jím až do své smrti 30. ledna 1901.

V Brně se Alois Pražák významně zasadil o vybudování Okružní třídy, nemocnice U Svaté Anny a Besedního domu. Na dnešní Husově ulici vystavil pro svou rodinu budovu nazvanou Pražákův palác, v němž v současnosti sídlí Moravská galerie.

Dnes je Pražákovo jméno neprávem zapomínáno, i když jeho politický význam byl v druhé polovině devatenáctého století stejný, ne-li větší než význam jeho současníka Františka Ladislava Riegra.

Na závěr Mgr. Marie Habartová, provdaná

Kordová, vzpomněla, s jakou úctou prohlížela roku 1967 v Moravském zemském archivu Pražákovu korespondenci s Františkem Palackým, Karlem Havlíčkem Borovským i s dalšími vlastenci a jak se ve stejném roce neúspěšně pokoušely s tehdejší archivářkou Marií Jaškovou prosadit na ONV a OV KSČ v Uherském Hradišti knižní vydání diplomové práce. Odmítnutí mělo jednoduchý důvod: byl to buržoasní politik.

Šlechtický erb barona Aloise Pražáka

Zjevně ji však potěšilo pozvání a náš zájem o přednášku i přístup vedení našeho města, které zajistilo v loňském roce opravu Pražákova pomníku, dominujícímu mařatickému hřbitovu.

Albert Gottwald

Karel Škréta

Podle plánu činnosti muzejního spolku na rok 2011 se v sobotu 12. března uskutečnil v letošním roce první zájezd, a to do Prahy na výstavu díla českého malíře, jednoho z nejdůležitějších představitelů českého baroka, Karla Škréty (1610 – 1674).

Odjezd z Uh. Hradiště byl díky ukázněnosti a dochvilnosti všech přihlášených dodržen, krátce po 7.00 hodině jsme již byli na cestě. Kromě pěkného, přímo ukázkového počasí byl důvod ke spokojenosti i proto, že za volantem autobusu seděl opět pan řidič Zdeněk Janků, který – dá se říci – je dvorním řidičem našich výprav za poznáním. Opět – a jako vždy – byl usměvavý a dobře naladěný. K překvapení mnoha z nás nebyl tentokrát autobus plně obsazen – ke škodě těch, kteří této příležitosti nevyužili.

Jako na všech našich zájezdech přivítala během jízdy jeho pečlivá organizátorka přítomné i pana řidiče a informovala nás o plánu cesty. Současně nabídla několik tipů na další výstavy v Praze. Její snahu je nutné velmi ocenit, usnadnila nám rozhodování a volbu, jak si svůj program v Praze co nejlépe uspořádat. Předala poté slovo PhDr. Miladě Frolcové, aby nás seznámila podrobněji s životem a dílem Karla Škréty a s různými souvislostmi té doby. Informace byly velmi poutavé a přehledné. Po krátké pauze u motorestu Melikana jsme v dobrém čase dorazili do metropole. Jako výchozí výstupní bod byla (a výhodně a dobře) zvolena část Prahy Pohořelec. Po domluvě v autobusu byl dán rozchod, pro odjezd zpět do UH jsme dohodli čas 17.30 hodin od Masarykova nádraží. I zde je opět nutné ocenit pečlivost organizátorky. Dr. Rašticová všem vysvětlila i možnou a jednoduchou variantu cesty pro případ, že by si někdo nebyl jistý, jak se k autobusu Prahou dostane. A poskytla i číslo svého mobilního telefonu pro případ „nouze nejvyšší“. Zkrátka dokonalý servis, na jaký jsme u ní zvyklí. Poté už jsme se rozešli po Praze podle svých zájmů a představ. Bylo příjemné se navzájem tu a tam potkávat ve výstavních prostorách ať už Jízďárny PH či Jízďárny valdštejnské. Času jsme měli dost i málo. Podle toho, kolik chtěl účastník zájezdu vidět a projít. A eventuálně se i věnovat individuální prohlídce našeho hlavního města. Teprve se

probouzející jaro umožňovalo dokonalý pohled na Prahu, protože díky stromům – zatím ještě bez listů – byl krásný rozhled do široka i daleka. Stálo to každopádně za to. K vidění se nabízelo víc než dost, ať už zmíněné výstavy nebo procházka Prahou. Myslím, že mohl být každý spokojený.

K odjezdu jsme se dostavili všichni včas a protože ani náš autobus neměl cestou k Masarykovu nádraží v hustém provozu zpoždění, vyjeli jsme domů téměř na minutu přesně. V klidu jsme (a s chutí) zkonsumovali, co nám ještě zbylo z připravených svačin a předávali si navzájem své zážitky. Cesta rychle uběhla, opět krátká pauzička, tentokrát u motorestu Devět křížů, a začalo se schylovat k dojezdu do Uh. Hradiště. Dr. Rašticová se v závěru cesty opět ujala slova, poděkovala PhDr. Miladě Frolcové za poutavě a pečlivě připravené informace o Karlu Škrétovi a době, ve které žil a tvořil, rovněž poděkovala našemu panu řidiči za bezpečnou a příjemnou jízdu. Nezapomněla – jak na našich zájezdech bývá dobrým zvykem – pozvat všechny zúčastněné na další akce, připravované jak muzejním spolkem, tak i Slováckým muzeem. Dovolují si touto cestou za nás všechny poděkovat i jí za perfektní organizaci a péči o nás a náš kulturní rozhled.

Do UH jsme přijeli téměř přesně ve 21.00 hodin. Mírně unavení, ale maximálně spokojení. Vyšlo všechno. Počasí (to zejména), výstavy a zajiště i prohlídka některých částí Prahy – podle zájmu. Na rozdíl od minulého zájezdu do Vídně se bohužel v autobusu nezpívalo. Necestoval s námi totiž tentokrát hlavní iniciátor sborového i sólového zpěvu a všeobecného veselí Ing. Vlado Smrek.

Miloslava Janíková

Archeologická expedice do Wad Ben Naga II 12. 11.–20. 12. 2010

Sedmý duben byl slunečný, teplý jarní den a řada Hradišťanů vyrazila ven. Členové MS a milovníci historie, cestování a podobných kratochvilí se usadili v přednáškovém sále a zatáhli záclony. Takto jsme totiž mohli splnit předsevzetí z loňského roku, že se opětovně sejdeme s nám již známými členy archeologické expedice do Súdánu.

Absolvovali jsme tedy další setkání s vedoucím expedice PhDr. Pavlem Onderkou, jeho zástupcem Mgr. Miroslavem Vaškových, PhD., ale i mladým studentem Vlastimilem Vrtalem, který se zúčastnil v rámci svého studijního programu. Jejich pracovní skupina byla osmičlenná a doplňoval ji místní člen expedice, inspektor Mohamed Saad.

Význam a popis zkoumané lokality ve Wad Ben Naga jsem zmínila ve svém článku z loňské přednášky, proto se nebudu opakovat. Co je však důležité podtrhnout, je náplň této 2. výkopové sezóny, neboť jak bylo vedoucím skupiny řečeno, přesáhla definici „archeologická“. Její základní úkoly se daly shrnout do pěti bodů:

1. Archeologický průzkum Malého chrámu
2. Konzervace jižního vstupu do Paláce královny Amanišacheto
3. Vymezení archeologicky chráněné oblasti
4. Uspořádání výstavy Súdán před sto lety
5. Předání daru školám ve Wad Ben Naga

Na promítaných fotografiích jsme mohli zhlédnout přehled nejvýznamnějších archeologických úspěchů expedice: povrchový průzkum pomocí GPS, odhalené základy Malého chrámu, Kruhovou stavbu, jejíž účel nebyl zatím objasněn – zřejmě svatyně, práce na odkrytí dvou budov v její blízkosti. Jedna obytná se čtyřmi místnostmi, druhá asi skladiště, stavěny byly z pálených i nepálených cihel. Byly nalezeny zajímavé fragmenty plastik, např. královská hlava, sloní muž, otisky pečeti chrámových kněží a jiné.

Pro nás zajímavou informací bylo to, že v této pouštní zimě způsobovalo dost velký problém počasí. Jednak velké teplotní rozdíly mezi dnem a nocí, ale zejména častý déšť. Částečně znemožňoval dodržovat plán prací, např. znečišťováním pilířů výše zmíněných staveb v bahnitěm terénu.

Zabezpečení archeologické lokality prováděla expediční skupina nezvyklým způsobem. Vlastnoruční výrobou – odlitím 35 betonových sloupků, které byly osazeny tak, aby se zabránilo vzniku „černých staveb“ ze strany obyvatel vesnice. Osazení prvního sloupku proběhlo slavnostně, byly na něm vyryty státní vlajky Súdánu a České i Slovenské republiky.

Stejně jako loni nás zaujalo vyprávění o skromném ubytování v pronajatém domku ve vesnici, kde není dostupná ani pitná voda, stravování skupiny při omezeném sortimentu potravin, ale i o samotném vaření, přičemž se dokázali všichni úspěšně zhostit i umění kuchařského.

Činnost expedice se však neomezovala jen na vědeckou práci. Tým archeologů dovezl místním školním dětem dar od žáků ZŠ Trávníky z Otrokovic, kde iniciátorkou akce byla i na přednášce přítomná maminka vedoucího Pavla Onderky. Jednalo se o 150 kg hraček, školních pomůcek a oblečení. Předávání daru se v místním pojetí stalo velkou mezinárodní akcí za účasti mnoha místních obyvatel a rodičů dětí. Význam tomu všemu dodávala i účast 30 uniformovaných policistů, generálního ředitele pro památky a honorárního konzula SR z Chartúmu. Zprávy v tisku, účast televizních reportérů, prostě sláva jak má být.

Děvčata měla připravený kulturní program, který jsme i my mohli na videu zhlédnout. Členové expedice svými dárky školu i osobně vyzdobili a využili situace k pozvání dětí na exkurzi do archeologické lokality. Seznámili je s jejím významem a snažili se probudit jejich zájem, dosud téměř žádný, o starověké dějiny země. Vše ukončilo milé setkání s místními učiteli.

Jak jsme byli dále informováni, členové expedice chtějí využít prezentace těchto zážitků i u nás doma, zejména při výchovném působení proti rasismu a xenofobii v ČR. Dále se rozhodli iniciovat vybudování studny s pitnou vodou ve Wad Ben Naga a v současné době shánějí finanční prostředky.

Posledním velkým počinem této expedice bylo uspořádání výstavy Súdán před 100 lety v Chartúmu. Její otevření proběhlo za přítomnosti významných osobností a Súdánců, kteří v 60.–90. letech v Československu studovali a akci uvítali jako možnost pohovořit si s našimi lidmi česky nebo slovensky. Vše ukončeno večerí na slovenském konzulátu. Během více než dvouhodinové přednášky a promítání jsme měli možnost dovědět se i řadu tak řečeno neoficiálních informací a zážitků. Např. problémy a nakonec vstřícnost na letištích v Praze, Istanbulu i Chartúmu ohledně velkého množství přepravovaných zavazadel, řešení neočekávaných situací, vyplývajících ze střetu kulturních tradic a zvyklostí našeho a muslimského světa atp.

Dobrali jsme se tak k poznání, že činnost skupiny měla opětovně nejen význam pro zkoumání dávné minulosti, ale i pro rozvíjení a udržování tolik potřebných dobrých mezinárodních vztahů v dnešním rozporuplném světě.

Na závěr se snad vyjádřím jménem všech posluchačů, když srdečně poděkuji za zajímavě prožité odpoledne a popřeji přítomným i nepřítomným členům expedice hodně elánu, štěstí a úspěchů při realizaci příštích pracovních zadání.

Mgr. Marie Bělková

Do zámku a zahrad v Kroměříži

Nezapomenutelným zážitkem pro členy muzejního spolku byla návštěva zámku a zahrad v Kroměříži. Naplánovaná a neuskutečněná návštěva z předešlého roku byla zrealizována v sobotu 14. května letošního roku. Díky organizačnímu příspěví ředitele ÚOP NPÚ Ing. Slezáka byl v podstatě celou sobotu k dispozici skvělý a znalý průvodce Ing. Martin Krčma, vedoucí správy zámku Kroměříž, který naši skupinu přivítal v 9 hodin před zámkem. Příjezd muzejníků byl individuální – vlastními vozidly nebo romanticky vlakem z Uherského Hradiště přes Hulín.

Výklad Ing. Krčmy začal po výstupu na věž arcibiskupského zámku, která je vysoká 86 m a vyčnívá z roviny úrodné Hané. Za druhé světové války utrpěla požárem, ale byla dostavěna kroměřížským lidem. Pohled z ptačí perspektivy je vždy skvělým začátkem prohlídky. Věž zámku poskytla kruhový výhled na pohoří blízké i vzdálené. Na JZ jsme

viděli Chříby, Bílé Karpaty, Vizovické vrchy, na východě Hostýnské vrchy a za jasného počasí bychom viděli až pohorí Jeseníků. Výrazně byla vidět čtyři poutní místa Svaty Hostýn, Svaty Kopeček u Olomouce, Dub nad Moravou a Hradisko. Ing. Krěma nám demonstroval tři významné kroměřížské kostely – chrám sv. Mořice, kde byla pohřbena biskupská elita, kostel Nanebevzetí Panny Marie a kostel sv. Jana Křtitele. Se shora nám rozlišil církevní a světské náměstí. Pod námi na směru SV ležela rozsáhlá Podzámecká zahrada a směrem SZ byla vidět kopule Rotundy v Květné zahradě. Podzámecká zahrada v duchu přírodního anglického parku má celkovou rozlohu 64 ha, z čehož je 47 ha z první poloviny 19. století kultivováno a obděláváno a zbytek je v lesní přírodní podobě. V zahradě jsou dominantní 3 rybníky a vydatné podzemní zdroje pitné vody.

Na prohlídku zámeckých místností nám byla svěřena další skvělá průvodkyně paní Tomečková. V první místnosti, **Loveckém sálu**, se setkal rakouský císař František Josef I. s ruským carem Alexandrem III. Na stěnách je umístěno neuvěřitelných 218 trofejí. **Růžový salon**, rokokový, sloužil jako přijímací salon. Raritou je několik stovek let starý koberec se znaky arcibiskupa Theodora Kohna. V dalším **Carském pokoji** pobýval ruský car Alexandr III. Z oken tohoto pokoje jsou krásné výhledy do Podzámecké zahrady. Přeš **Poradní sál**, který připomíná revoluční rok 1848, jsme prošli do **Trůnního sálu** z konce 18. století s 99 obrazy. Po **Malé jídelně** následovala **Velká jídelna** neboli **Sněmovní sál**, který je největším sálem zámku. Prohlídka I. patra skončila procházkou několika místnostmi **Letního bytu** arcibiskupa.

Ve II. patře jsme prošli **Manským sálem**, kde se konaly porady biskupských manů, pronajímatelů pozemků, s pronájemci.

Zlatým hřebem zámku byly **Malá knihovna** s 20 000 svazky knih a impozantní **Stará** neboli **Historická knihovna**. Zde je uloženo na 90 000 knih ve 33 jazycích s velkými glóbusy z roku 1688. Zvláštností je, že se zde **odjakživa půjčovalo**. Na tomto místě musím zaznamenat postřeh Bernarda Raštica – matematika, který spočítal, že během prohlídky zámku jsme zvládli 624 schodů.

Další pokračování prohlídky bylo opět s Ing. Krčmou přes Sallu terenu do Podzámecké zahrady. Zde jsme si prohlédli **západní jeskyni** – grottu s bohem Apolónem a **východní grottu** symbolizující důl s horníky. Dvě sochy na chodbě představují proměny v čase. Podzámecká zahrada nám byla představena v bodech – Ruiny, Coloredova kolonáda a část Za Mostem. V obědové pauze si ji každý prohlédl sám.

V odpolední části jsme pokračovali v řízené prohlídce **Květné zahrady** opět s Ing. Martinem Krčmou jako průvodcem. Byla založena 1666 na odvodněných místech Kroměříže. Jedinečné technické dílo. Z vyhlídkové kolonády jsme přehlédli celou zahradu. Přísně osová, symetrická zahrada, vysázená hlavně z porostů habru obecného do přesně střížených tvarů. Byla zrekonstruována v 60. letech minulého století. Z terasy jsme prošli 244 metrů dlouhou sloupovou arkádovou lodžii. Uprostřed Květné zahrady jsme navštívili **Rotundu**, v jejímž středu visí Foucaultovo kyvadlo instalované v roce 1940 dr. Nábělkem. Svou špičkou ukazuje rotaci zeměkoule a maluje ji do písku pod kyvadlem.

Ing. Krčma nás ještě dovedl na hranici Květnice a Štěpnice, tam se s námi rozloučil a my jsme si samostatně prohlédli **Jahodový kopeček**. Tak skončila překrásná sobota s mnoha fundovanými informacemi a všichni jsme poděkovali všem organizátorům, zvláště Blance Rašticové.

Město Kroměříž je nazýváno Hanácké Atény a je významným centrem kultury a školství. Zahrady a zámek jsou od roku 1998 zapsány v Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

RNDr. Zdeněk Habrovanský

9. ročník cykloturistických výletů „Se Slováckým muzeem za poznáním památek regionu“

Již tradičně připravilo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti ve spolupráci s muzejním spolkem k Mezinárodnímu dni muzeí cykloturistický výlet, tentokrát na téma Za poznáním pamětihodností Hluku. Tamější kostel sv. Vavřince slavil totiž v letošním roce 270. výročí svého vzniku.

Akce byla naplánována na sobotu 21. května, kdy už od rána svítilo sluníčko a slibovalo nádherný den. To bylo určitě důvodem, že se výletu zúčastnilo téměř čtyřicet příznivců muzea včetně členů spolku. Trasa vedla po cyklostezce přes Kunovice do Ostrožské

Nové Vsi, kde byla nezbytná občerstvovací zastávka. Poté celý peloton směřoval do Uh. Ostrohu-Kvačic a odtud směrem na Ostrožskou Lhotu a do Hluku. Krátký nezpevněný úsek za Ostrohem zvládli téměř všichni bez problémů, stejně jako další jízdu po cyklostezce. Během ní se však projevila závada na kole jedné z účastnic, která zapříčinila její odtržení od celé skupiny. Dlužno podotknout, že kamarádky ji nenechaly „ve štychu“.

Prohlídka pamětihodností kostela, vedená autorkou textu zprávy a doplněná farářem P. Jaroslavem Kapušem, započala bez této skupinky, která se však posléze, značně uřícená, rovněž připojila. Chladno v kostele jim však dobře neudělalo. Následným výstupem na věž se však nejen ony, ale i ostatní účastníci opět rozešli. Nesmím opomenout, že ještě před prohlídkou kostela se k cyklistům připojili i „automobilisté“.

Od kostela se všichni vydali ke tvrzi, kde čekal Kamil Dufka, aby nás provedl prostory tvrze a místního muzea. Jeho poutavý výklad všechny zaujal.

Čas nemilosrdně běžel, slunce pálilo, avšak na programu byla ještě prohlídka památkových domků. V nich nás přivítali manželé Ludmila a František Jelénkovi, kteří o domky obětavě pečují. A je to na nich skutečně znát, všechny místnosti pečlivě uklizené, předměty dokumentující život někdejších obyvatel vhodně nainstalované. Manželé si nás z prostorových důvodů rozdělili na dvě skupiny a provedli nás všemi objekty. Soudě podle ohlasů z obou skupin, z jejich výkladu vyzařovalo obrovské nadšení, s nímž se domkům věnují.

Ani se nám s nimi nechtělo loučit, ale skoro všem už kručelo v žaludku a dožadovali se krmě. Hluk skýtá několik možností, jichž jsme využili každý dle velikosti svého hladu, dietetických zásad a obsahu peněženky. Návrat domů pak účastníci absolvovali už individuálně, někteří hodně rychle, protože se na obloze začaly kupit mraky a hrozila bouřka. Domů všichni dorazili bez úhony.

PhDr. Blanka Rašticová

Přednáška k 150. výročí narození Joži Uprky

Jako jednu z dalších akcí připravilo předsednictvo muzejního spolku pro svoje členy 26. května 2011 přednášku PhDr. Jaroslava Pelikána: Joža Uprka – život a dílo – k 150. výročí umělceva narození.

Přestože jistě členové spolku hodně o životě Joži Uprky znali a určitě i viděli v různých galeriích či na jiných výstavách mnohé z obrazů umělce, přednáška PhDr. Pelikána byla pro ně velmi podnětná. Přinesla jim mnoho nového a umocnila jejich zájem ve výročním roce se s pozoruhodným životem Uprky a jeho dílem seznámit více. Slovácko bylo malíři celoživotní inspirací, námětem, hlavním výtvarným tématem jeho tvorby. Zachycoval motivy z každodenního života, práce, slavností, lidových zvyků – zaznamenání folklorních prvků, zejména krojů a jejich detailů.

Přednášející nás seznámil s jednotlivými tvůrčími obdobími: autorova raná tvorba (obrazy s příběhem), náboženská tematika, obrazy věnované krojům, portrétům, slavnostem, pozdní tvorba ze Slovenska. Středobodem olejomalb, kreseb tuší a dalších technik je vždy postava.

A protože opakování je matka moudrosti, tak nám přednášející některé části přednášky znovu zopakoval.

Ve druhé části PhDr. Pelikán posluchačům promítl ze svého počítače známé, ale hlavně méně známé a vzácné reprodukce obrazů, kreseb, skic, studií a dokumentů. Tato technická stránka přednášky měla určité nedostatky, neboť přednášející nevyužil nových možností audiovizuální prezentace. Jeho promítání bylo pomalé a reprodukce byla málo výrazná. Hlavně na závěr by se pozornost posluchačského auditoria určitě zvýšila.

Členové spolku se rozcházelí spokojeni s vědomím společné návštěvy výstavy v Hodoníně (Uprka byl zakladatel a vůdčí osobnost Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně) opět v doprovodu a s výkladem PhDr. Pelikána.

Mgr. Božena Sedláčková

Joža Uprka

26.10.1861 Kněždub – 12.1.1940 Hroznová Lhota

Dvacítka členů Muzejního spolku a jejich rodinných příslušníků zajela v neděli 19. června 2011 do Hodonína, aby si v Domě umění prohlédla soubornou výstavu jeho malířského díla, uspořádanou k 150. výročí narození.

Ve Slováckém muzeu 26. května předcházela zájezdu hojně navštívená přednáška o životě a tvorbě významného moravského umělce, na níž PhDr. Jaroslav Pelikán doprovodil výklad promítnutím bohaté prezentace Uprkových obrazů.

V Hodoníně připomněl Dr. J. Pelikán historii výstavby Domu umění, dokončeného v roce 1913 podle projektu Antonína Blažka, za výtvarné spolupráce Jana Köhlera i lidové malířečky Hasilové z Kostic. Brzy po otevření, během první světové války, sloužil Dům jako nemocnice a v roce 1944 byl vybombardován. Pohnuté osudy měl i v sousedství stojící pomník prezidenta Tomáše G. Masaryka.

S historií Domu umění je spojena činnost Sdružení výtvarných umělců moravských a jeho čelných představitelů, k nimž patřil kromě předsedajícího J. Uprky jeho bratr Franta Uprka, Antoš Frolka, Jano Köhler, Jakub Obrovský, Bohumír Jaroněk, Stanislav Lolek a mnozí další.

Z životopisných údajů Joži Uprky je obdivuhodná jeho cesta z malé slovácké obce, blízko moravsko-uherské hranice, přes gymnázia ve Strážnici a v Olomouci na Akademii výtvarných umění v Praze a v Mnichově. Dále pobyt v Paříži, ocenění obrazu „Pouť u Svatého Antoníčka“ na Pařížském salonu v roce 1894 i legendární návštěva sochaře Augusta Rodina na jihovýchodní Moravě v roce 1902.

Dílo Joži Uprky bylo kromě stálé expozice v přízemí vystaveno i ve velkých sálech v patře. Mohli jsme znovu obdivovat rané práce, v jejichž námětu i názvu je obsažen příběh, rozměrná plátna z poutí a náboženských slavností, vlčnovských jízd králů, jarmaků, polních prací a pastvy, triptychy Madon a obrazy svatých i portréty a postavy krojovaných Moravanů, zachycených s etnografickou přesností. Dr. J. Pelikán nám připomněl mistrně provedené akvarely a zajímavé rostlinné detaily v popředí několika obrazů, na které si žádný z padělatelů netroufl. Ve vedlejších místnostech byly umístěny grafické listy, plakáty a osobní věci.

Stále živý zájem o malířské dílo Joži Uprky a o jeho osobnost dokládá obnovení rodného domu v Kněždubě, stálá galerie ve Veselí nad Moravou i příprava expozice v budově někdejší jezuitské koleje v Uherském Hradišti. K jubilejnímu roku byl vydán kalendář „Oživené obrazy“ s fotografiemi krojovaných členů slováckých národopisných souborů v kompozicích podle Uprkových obrazů, často na místech, kde byly před více než sto lety namalovány. V neposlední řadě je možno připomenout též kompaktní nosič „Písníčky z malířovy palety“, na jehož nahrání má hlavní zásluhu jeho pravnučka Magdalena Múčková a cimbálová muzika Danaj.

Ve stálé expozici výtvarníků SVUM věnoval Dr. J. Pelikán pozornost velkému impresionistickému obrazu Stanislava Lolka „Za humny“ a zmínil se o přípravě malířovy výstavy na zámku v Holešově v roce 2012. Těšíme se, že nás po ní provede stejně poutavě.

Albert Gottwald

P. S. Následující sobota byla ve Strážnici hlavním dnem folklorního festivalu a ve skanzenu proběhl úspěšný pořad A ty svatý Antonínku. S Hornákama na púti. Vystoupení na jarmaku se stovkami krojovaných účinkujících zdařile připomnělo nejznámější obraz Joži Uprky. Potvrdili to vděční diváci, mezi nimiž bylo několik členů muzejního spolku.

Za památkami Dolního Rakouska II.

Téměř na sklonku léta se v sobotu 27. 8. 2011 uskutečnil jeden z poznávacích zájezdů, organizovaných Muzejním spolkem v Uherském Hradišti. Tematicky byl zájezd zaměřen na památky Dolního Rakouska.

Počasí nám skoro jako vždy při těchto akcích přálo, ale tato sobota se jevila již v brzkých ranních hodinách velmi slunná. Cesta autobusem vedla ještě na našem území směrem ke Znojmu a přes něj se pokračovalo do Rakouska, konkrétně do města Retz. Oblast kolem města je osázená vinohrady a s nimi jsou spojeny památky, na které jsme se přijeli podívat.

Již cestou do Znojma jsme my, „účastníci zájezdu“, dostali velmi podrobnou informaci od RNDr. Zdeňka Habrovanského, který rozebral jak jednotlivé vinařské oblasti u nás, tak v Rakousku. A nejen to, ale i odrůdy, které se v těchto oblastech pěstují. Pro laika k nezapamatování.

Při popisu historie města Retz čerpám z podkladů, které podrobně připravili manželé Zemanovi: město bylo založeno r. 1278 na křižovatce dvou středověkých obchodních cest. Jedna obchodní cesta „Rittsteig“ vedla od jihu z města Kremže na Dunaji na sever do města Znojma, druhá obchodní cesta Thayatalweg spojovala východ se západem. Měšťané Retzu si svévolně přivlastnili mýtné právo. Později jim dokonce bylo přiznáno privilegium obchodovat s vínem. A aby měli dostatek prostoru pro své velké zásoby vína, vybudovali v průběhu let pod svými domy široce rozvětvený sklepní labyrint v několika poschodích. V následujících stoletích se stal Retz metropolí obchodu s vínem.

I když hlavním místem naší návštěvy města byla prohlídka historických vinných sklepů, stojí za to uvést, že jeho hlavní náměstí je jedno z nejkrásnějších v Rakousku. Náměstí lemují měšťanské domy, které svědčí o někdejším bohatství obyvatel zde žijících. Téměř ve středu náměstí stojí radnice, která byla původně gotickou

mariánskou kaplí. Poté, co byla husity zpustošena, následovala její přestavba v renesančním stylu.

Další významnou budovou na náměstí je dům Verderber, jenž dostal jméno po svých pozdějších majitelích stejného jména. Dům se původně skládal ze dvou gotických domů, později byl přestavěn v jeden, v benátském renesančním stylu. Pod domem vede průjezd na náměstí, na jehož oblouku je znak s mottem „Všechno má svůj čas“, který je platný i pro dnešní dobu.

Z památek, které rozhodně stojí za zmínku, je dům se sgrafity z r. 1576 na jižní straně náměstí, mariánský sloup, pranýř, bohatě zdobený sloup Nejsvětější trojice a dvě městské kašny, ze kterých teče během tradičního vinobraní v Retzu červené a bílé víno.

Námi navštívený vinný sklep je největším historickým sklepem Rakouska. Podzemní sklepní labyrint je místy až 25 m hluboký a jeho celková délka je asi 20 km, což je víc než místní silniční síť. Jedinečnost vyhloubených sklepních prostor spočívá v geologickém podloží, na kterém město stojí. Město Retz leží na asi 30 m mohutném mořském nánosu z křemenitého pískovce. Tento nános je tak pevný, že sklepy ve městě mohly být pod již postavenými měšťanskými domy vyhloubeny jen z pískovcové vrstvy. Mnoho sklepních větracích šachet je však vyloženo cihlami. V žádném případě nešlo o jejich pevnost, ale o ukázkou bohatství vinařů. Četné kamenné desky s otvory nebo kovové poklopy na náměstí kryjí větrací šachty pod nimi, které ústí do sklepů. Tyto šachty jsou důležité pro větrání a udržení klimatu v nich. I když nám místní turistické centrum nedokázalo zajistit česky mluvící průvodce, dostalo se nám hojně informací díky překladatelům z řad členů našeho spolku. Prohlídka sklepů byla zakončena malou degustací nabídnutého vína s možností zakoupení nabízených vín.

Po polední pauze jsme pokračovali v cestě dál, a to na prohlídku barokního zámku Riegersburg. Barokní zámek Riegersburg stojí na místě původního vodního zámku z r. 1580. V 18. století byl zámek přestavěn na skvostnou barokní stavbu podle architektonických plánů F. A. Pilgrama.

Ve slavnostních síních lze obdivovat interiéry ve stylu baroka, rokoka a klasicismu. Zámek se stal v r. 1993 místem pořádání Dolnorakouské zemské výstavy. Obdiv si zaslouží soukromý psí hřbitov, jeden z nejkrásnějších v Evropě, který se nachází v zámeckém parku. Kompletně se v zámku dochovala panská kuchyně s nářadím, které je provozuschopné ještě dnes.

Historie zámku byla v jednotlivých obdobích dějin pohnutá a majitelé se zde tím pádem často střídali. V roce 1945 byl zámek zabaven ruskou okupační správou a během jejich pobytu byl totálně zdevastován. V roce 1956 byl opět vrácen původním majitelům, kteří ho začali postupně obnovovat. Nynější majitelkou je hraběnka Marianne Pilati von Thassul zu Daxberg. Její rodina si pro život na zámku nechala upravit někdejší hospodářské budovy, zatímco vlastní zámek je k dispozici návštěvníkům, nebo si ho lze pronajmout pro soukromé oslavy.

Nás jako návštěvníky provázel průvodce, který byl českým studentem a na zámku byl na tzv. „brigádě“. Pojetí jeho výkladu bylo rozhodně – co do historických faktů – erudované a navíc nás jako návštěvníky a posluchače udržoval ve střehu.

Během odpoledne a pobytu v zámku se počasí změnilo, obloha se zatáhla a ochladilo se. Cesta domů pak byla pokojná a v klidu.

Zuzana Svobodová

Vídeň trochu jinak

Navštívit a prohlédnout si Vídeň je dnes samozřejmostí každého jedince, který se zajímá o kulturu a historii. Vždyť Vídeň náležela odjakživa k nejvýstavnějším evropským velkoměštům a několik století byla centrem nejen kulturního, ale především politického dění habsburské monarchie. Stala se vysněným cílem mnoha významných hudebníků, malířů, architektů a samozřejmě k dobrému zvyku i patřilo jít na zkušenou do světa, nejčastěji právě do Vídně. Snad proto je dnes Vídeň kulturně tak bohatá a rozmanitá. Kdykoliv do tohoto města s osobitou atmosférou náležející právě jen Vídeňákům zavítáte, vždycky vás překvapí něčím novým a historicky zajímavým.

Při každé návštěvě Vídně, ať už je cílem Albertina nabízející výstavu některého z významných malířů, divadelní představení ve Státní opeře, nebo jen tak procházka vídeňskými ulicemi se zastávkou v některé z útulných kavárniček, si člověk rád zopakuje architektonické a sochařské skvosty Ringstrasse.

Tentokrát se chtěli členové muzejního spolku kromě tradičního okruhu seznámit zejména s vídeňskou architekturou přelomu 19. a 20. století a za tím účelem se rozhodli pro poznávací zájezd se zaměřením na tvorbu architektů, kteří realizovali své stavby ve Vídni i v Brně. Nutno zdůraznit, že celá akce byla nejen programově nesmírně obsažná a vysoce odborně fundovaná, ale i organizačně dokonale promyšlená. Pro naši exkurzi jsme si zvolili sobotu 22. října. Toho dne se všichni zájemci tradičně shromáždili v sedm hodin ráno u autobusového nádraží. Přestože už říjen pokročil, počasí nám toho dne nesmírně přálo a před námi se probouzel příjemný, lehce prosluněný podzimní den jako stvořený na dlouhé vycházky po městě. Pohodlně jsme se v autobuse usadili a po nezbytných organizačních a prezenčních formalitách předala paní doktorka Rašticová hlavní slovo panu Pavlu Jeriovi, vynikajícímu znalci vídeňské architektury, odborníku z Národního památkového ústavu v Praze, který se ujal odborného vedení zájezdu a poskytl nám řadu zajímavých informací nejen o jednotlivých architektonických stylech výše uvedeného období, ale i ze života a tvůrčí dílny jednotlivých autorů, o nichž jsme někteří mnoho nevěděli.

Kolem půl desáté jsme už ve Vídni. Míjíme Dolní Belveder, bývalé letní sídlo prince Evžena Savojského a později i Františka Ferdinanda d'Este, dnes je tam umístěno Muzeum rakouského barokního umění, Schwarzenberský palác, v němž má svůj vídeňský byt současný ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, rovněž proslulý Schönbrunn a směřujeme k okruhu vilových předměstí, kde si hodláme prohlédnout

právě ty architektonické skvosty, které jsou díly významných architektů přelomu 19. a 20. století. Abychom se dokázali dobře orientovat, obdržel každý z nás několik podrobných mapek s přesnou lokalizací významných staveb, o kterých bude během exkurze řeč. Zaměřujeme se především na stavby, jejichž autory byli Josip Plečnik, Otto Wagner, Adolf Loos, obdivujeme domy Josefa Hoffmanna, Richarda Neutry a dalších autorů z let 1930–1932. Všechny vily, u kterých jsme se zastavovali, a pan Jerie nám vysvětloval architektonické zvláštnosti jednotlivých autorů, jsou svými majiteli dokonale udržované a obklopené bohatou zahradní zelení, takže máte dojem, že se procházíte rozsáhlým, letitým parkem, nikoliv předměstskými ulicemi.

Velmi osobitě působí a exteriérově nás zaujaly některé vily z architektonické dílny Adolfa Loose. Tento brněnský rodák, klasik moderní architektury a představitel architektonického purismu, se ve Vídni proslavil nejen realizací obchodního domu Goldman a Salatsch na Michalském náměstí, kterému se kvůli jeho holé fasádě přezdívalo „obilní silo“ nebo „dekl od kanálu“, ale proslavil ho i terasový Scheuův dům, Strasserův dům na Kuppelwiesergasse, Steinerův dům na Sankt Veit-Gasse nebo vila Moller na Starkfriedgasse. Samozřejmě se Vídeň honosí ještě řadou jeho dalších domů, ale ne na vše jsme měli dostatek času.

Další úžasnou podívanou byly stavby rakouského architekta Otto Wagnera. Stal se hlavním představitelem vídeňské secese, tzv. Jugendstil. Jeho vila na Hüttelbergstrasse je skutečně unikát vídeňské secese, stejně jako secesní kostel Kirche am Steinhof, který Otto Wagner postavil roku 1905 v areálu útulku pro mentálně postižené. Svou velkolepostí nás obě stavby přímo ohromily.

Josip Plečnik, slovinský architekt a urbanista, jehož jméno si my Češi dáváme do souvislosti především s rekonstrukcí prvního a třetího křídla Pražského hradu, se do dějin moderní vídeňské architektury zapsal taktéž. Prohlédli jsme si tedy nejen Langerovu vilu na Beckgasse, ale zaujal nás zejména jeho kostel sv. Ducha na Herbstrasse s výrazně klasicistními tendencemi z roku 1911. Měli jsme možnost podívat se i dovnitř kostela a mnohé z nás zaujala právě jeho vnitřní vyváženost a propracovanost spočívající v jednoduchosti interiéru.

Z dalších stavebních zajímavostí, které jsme si prohlédli, je i vila Skywa-Primavesi v Hietzingu, úžasná neoklasicistní stavba realizovaná v letech 1913–1915, jejímž autorem byl Josef Hoffmann, rodák z Brtnice u Jihlavy, absolvent Vídeňské akademie výtvarného umění. Jako architekt se zabýval především navrhováním rodinných vil, k nimž samozřejmě vila Skywa-Primavesi náleží.

Přestože nás omezoval čas, byla exkurze obsahově velmi bohatá, a když jsme kolem čtvrté hodiny odpolední uzavřeli odbornou část věnovanou některým osobnostem vídeňské architektury, zatoužili mnozí z nás po šálku dobré vídeňské kávy a nefalšovaném Sacherdortu, který nejlépe chutná právě ve Vídni. I to jsme si splnili a pak se už jen spokojeně vraceli domů.

A co říci na závěr? Výborná akce! Jménem všech zúčastněných bych chtěla poděkovat všem, kteří se podíleli na její přípravě a o tolik nového obohatili naše dosavadní znalosti.

PhDr. Eva Domincová

Vídeňská architektura trochu jinak

Slovo úvodem:

Nebývá zvykem v našem zpravodaji, že jedné akci věnujeme dva články. Tentokrát tradici porušíme a můžu za to já. Naše nová čekatelka členství, PhDr. Eva Domincová, se mi už při zájezdu Za památkami Dolního Rakouska II. nabídla, že nám pomůže při tvorbě zpravodaje, a já její nabídky využila už v autobusu cestou do Vídně.

Prohlídka vídeňské architektury byla pro všechny účastníky velmi silným zážitkem, dostalo se nám obrovského množství informací, které nebylo, podle mého názoru, možné si zapamatovat. V průběhu prohlídky jsem si povšimla, že RNDr. Zdeněk Habrovanský celou prohlídku absolvuje se zápisníkem a tužkou v ruce a pilně si činí poznámky. Proto jsem ho požádala, aby se s námi o své postřehy podělil a pomohl nám připomenout si jednotlivé stavby i pořadí, ve kterém jsme je zhlédli.

Nepochybuji o tom, že při čtení obou článků si účastníci rádi zavzpomínají a těm, kteří se zájezdu nemohli zúčastnit, přinesou mnoho nových poznatků.

Blanka Rašticová

Velmi zdařilou a originální akci uspořádal muzejní spolek v sobotu 22. října 2011. Vídeň pohledem profesionálního kunshistorika se zaměřením na stavby architektů A. Loose, O. Wagnera a dalších. Průvodcem zájezdu do Vídně, který obsadili členové, čekatelé a zájemci z řad veřejnosti, byl Pavel Jerie, vedoucí pracovník Národního památkového ústavu v Praze. Vysoce znalý a fundovaný člověk nám ukázal Vídeň z naprosto jiného, neopakovatelného pohledu. Turista většinou přijede do Vídně a vstřebává hlavně stavby kolem historického jádra. Avšak architektura vznikala i na předměstích. My jsme se zaměřili na prohlídku staveb architektů A. Loose, O. Wagnera a dalších, kteří tvořili na konci devatenáctého a na začátku dvacátého století, a to nejen ve Vídni, ale i v Praze, Brně a dalších městech.

Kdo dlouho nebyl ve Vídni, zjistí, že příjezd do tohoto dvoumilionového velkoměsta je dneska veden obchvatovou dálnicí po mostě nad korytem řeky Dunaj z východní strany Vídně. Vpravo v dále jsme postřehli nepřehlédnutelnou stavbu UNO CITY, vlevo se tyčily čtyři obrovské věže plynojemů na svítiplyn. Nebyly však nikdy použity ke svému původnímu účelu, architekti předělali věže na kanceláře, prodejny a v horních patrech na byty. Za nimi dále vlevo následoval hřbitov, kde byl pohřben i Mozart. Pohřbívalo se tam do hromadných hrobů. Tam tedy zmizel anonymně i velikán Mozart.

Po levé straně dále následoval obrovský areál Arsenalu, cihlové dominanty, stavby s věžičkami, uprostřed níž se tyčí televizní vysílač. V areálu je armádní muzeum, sloužil zde i Ferdinand d'Este. A to už jsme projížděli kolem staveniště Südbahnhof k Hornímu Belvederu, který založil Evžen Savojský, dále zde pobýval také Ferdinand d'Este a Václav Brožík. Vlevo jsme minuli sídlo Karla Schwarzenberga, našeho současného ministra zahraničí. Vpravo následoval Dolní Belveder a Schwarzenberský palác, a to náš autobus už projížděl dále Schwarzenberským náměstím, vpravo jsme minuli kontroverzní památník Rudoarmějců. Projíždíme dále na Karlovo náměstí, vlevo pozorujeme kostel Karla Boromejského. Míjíme příjemné Kafe muzeum a vlevo

hemžení na Obilním a posléze Bleším trhu. Vpravo je divadlo Na Vídeňce a dům s pamětní deskou Stalina. Vlevo máme dále koryto řeky Vídeňky se zahloubenou železniční tratí a za vodou už spatřujeme zámek Schönbrunn, za nímž je obrovský park zakončeným Gloriettem. Projedeme nad řekou Vídeňkou doleva a vyjždíme do části Hietzing (část A v mapce, kterou jsme obdrželi při vstupu do autobusu).

Prošli jsme sídlištěm z rodinných domků, dobře zapojených v zeleni a došli k Loosovu secesnímu domu se zaoblenými rohy na střeše – Strasserův dům č. p. 28 (část A – 9 v mapce).

Posunuli jsme se ke Steinerovu domu č. p. 10 – Haus Steiner od autora A. Loose č. p. 10, z roku 1901. Byl to dům, který už měl garáž, ale nedalo se tam vjet autem. Pan Jerie nás upozornil na fasádu, která byla škrábaná v pásech podle toho, jak se posunovalo lešení (část A – 11 v mapce).

Dále jsme navštívili prostor okolo Plečnikovy vily – vila Langer č. p. 30 z roku 1900–1901. Tento autor prováděl úpravy i na Pražském hradě (část A – 10 v mapce).

Čtvrtou vilou byl dům č. p. 3 od A. Loose, kde byla patra uspořádána kaskádovitě nad sebou. Dům pocházel z roku 1912 – původní jméno nesl Kateřina Schratt (část A – 7 v mapce).

Autor J. Hoffman vytvořil pro rodinu Skywa-Primavesi vilu v Hietzingu. Malebná stavba je ozdobena sochami od Antona Hanáka (část A – 8 v mapce).

Dále následoval přesun autobusem na technickou přestávku do areálu zámku Schönbrunn, kde jsme ve volném čase prošli nádvoří až k vyhlídce na kopec se stavbou Gloriette.

Po odjezdu z parkoviště byla řeč o architektu Loosovi, o jeho práci, přednáškách, který ale skončil v chudobě a díky své souvislosti s Brnem získal od T. G. Masaryka penzi. Vpravo jsme minuli jeho vilu Moller (část D – 15 v mapce).

Naše cesta vedla dále na sídliště z roku 1930 Werkbundsiedlung Veitingergasse – Woinovichgasse. Bylo to sídliště, které bylo racionální a na velmi malé ploše. Bylo vytvořeno řadou architektů, jako například Hoffmanem, Wagnerem, Loosem, Neutrou a mnoha dalšími (část C – 13 v mapce).

Dále jsme si jenom pohledem z autobusu prohlédli dvě secesní, velmi zdobné vily od Otty Wagnera (část B – 12 v mapce). Poté jsme vyjeli na výšinu se špitálem – blázcincem (na Steinhofu), který vytvořil rovněž Otto Wagner. Na nejvyšším bodě s rozhledem do kraje se tyčil Wagnerův kostel se zlatou kopulí, jako Omarova mešita v Jeruzalémě.

Další naše jízda směřovala k Plečnikovu kostelu sv. Ducha z roku 1911, který vznikl z dusaného železobetonu. Netradiční stavba. Plečnik navrhl i kostel na Vinohradech a působil i na Pražském hradě.

Posléze jsme vyjeli na poslední etapu našeho zájezdu k muzeím blízko středu města, kde nám byl umožněn rozchod a volná prohlídka historické části města.

Na cestě k domovu jsme absolvovali okruh po Ringstrasse, minuli jsme Burgtheater, radnici, univerzitu, dunajský kanál, Uránii, ministerstvo války, městský park, hotel Imperial, a opět Schwarzenberské náměstí, Dolní Belveder, Metternichovský palác a ujížděli jsme k domovu s mnoha novými zážitky. Organizátoři zaslouží velké poděkování.

RNDr. Zdeněk Habrovanský

Slovník nářečí

10. listopadu 2011 se v přednáškovém sále Slováckého muzea uskutečnila prezentace čerstvě vydané publikace Slovník nářečí obcí regionu Dolní Poolšaví – Kunovic, Míkovice, Podolí, Popovic, Sadů (Derfle) a Věsek. Autorem je František Holmes Ilík s kolektivem spoluautorů: Dagmar Doleželová – Podolí, František Králík – Kunovice a Stanislav Štěrba – Kunovice.

Spolupracovali: Dagmar a Jakub Ilíkovi, Jiří Jilík, Alena Podloucká, Miroslav Potyka, Zdenka Šlosarová, Lubomír Šlosar, Alois a Bronislava Zatloukalovi.

Konzultanty byli: Božena Blahová – Sady, František Doležel – Podolí, Ludmila Dovrtělová – Věsky, Antonín Ilík – Toronto, Ludmila Ilíková – Věsky, Marie Králíková – Kunovice, František Mikulášek – Sady, Dušan Pipal, Marie Pipalová st., Marie Pipalová ml. – Míkovice, Anna Ševečková – Podolí, Josef a Anežka Štěrbovi – Popovice.

Ilustroval Miško Moarch Eveno. Vydal Jiří Jilík – nakladatelství.

Tyto základní informace se posluchači v úvodu podvečera dozvěděli od dr. Blanky Rašticové, která celý pořad příjemně uváděla. Ačkoliv několikrát zdůraznila, že se necítí být moderátorkou, její zásluhou a k radosti posluchačů se protagonisté akce – Ing. Ilík a paní učitelka Dagmar Doleželová úspěšně vyhnuli suchému výkladu, přesto přinesli řadu odborných informací z oblasti lingvistiky i údajů o podobě pomalu mizejícího životního stylu venkova našeho regionu.

Obávám se nebezpečí, že můj následující řádek bude znít nadneseně, patheticky či staromódně: autor slovníku se vyznal ze své celoživotní lásky k mateřskému jazyku a rodnému kraji. Nelze to sdělit jinými slovy. Toto skutečné vlastenectví ho provázelo od gymnaziálních let, kdy jej mezi jiným ovlivnila „bible“ jazykovědců i prostých milovníků češtiny Chrám i tvrz Pavla Eisnera. Tehdy si začal intenzivněji všimát jazyka, jímž se mluvilo v jeho rodišti a jenž se značně lišil od „školní“ spisovné češtiny, a dokonce si zapisoval do deníčku zajímavé či vtipné nářeční výrazy, idiomy apod. Uvědomoval si, že nářečím v naší době mluví pouze starší či nejstarší generace a že pomalu, ale jistě zanikají. Sám říká: „Bylo mně líto, že se nadobro ztrácí něco tak podstatného a pro mě tak výjimečného, jako je originální řeč mých předků“. Nářečí nejen že mladá generace neužívá, ale dokonce mnohá nářeční slova či celé vazby jsou jí nesrozumitelné a pro pochopení jejich významu je třeba převádět je do současného

jazyka, čímž se často stírá původní jadrnost, jednoznačnost či anekdotičnost. To, že se hovorová forma spisovného jazyka mění, že slova zanikají a vznikají, je samozřejmě zákonitý jev. Slova mizí zároveň se skutečnostmi, které jimi byly pojmenovány, nebo jsou nahrazována slovy přijímanými ze světových jazyků.

Přirozeně jazykovým prostředkem našeho současného dorozumívání, jazykem kultury, vědy a politiky by měla být spisovná čeština. Jsme však bohužel svědky toho, že kolem nás, a to nejen v neoficiálních projevech, často převládá pokleslá, primitivní, obecnou češtinou znešvařená řeč.

Student Ilík tenkrát zdaleka netušil, že po několika desetiletích ho mladistvý zájem o jazyk dovede až k vytvoření zdařilého jazykovědného díla, jímž bezpochyby jeho Slovník nářečí je. Ilíkova profesní dráha je spojena s železnicí, avšak život mu naplňovaly kromě jiného hlavně muzikantské aktivity a zájem o slovácký folklor a o historii rodného kraje. Dlouhá léta je úspěšným primášem cimbálové muziky Burčáci, v roce 2009 vydal publikaci Slovácká dědina Míkovice, volný čas rád tráví na chalupě v Rúbanicích.

Publikace je rozdělena do následujících částí:

1. Slovníková hesla v abecedním pořádku s adekvátními výrazy spisovnými
2. Úsloví, přirovnání, mudrosloví nejen k pobavení, ale i k dovětipení
3. Zeliny, byliny, léčivé byliny, dřeviny
4. Nadávky, hanlivá oslovení, erotika, pejorativa
5. Varianty, obměny a zdobněliny křestních jmen
6. O pití a slova s tím související

Autorovo živé vyprávění o tom, jak slovník vznikal, jaká zajímavá setkání s nejrůznějšími lidmi mu práce na něm přinášela, kolik veselých i méně veselých historek ze života přitom vyslechl, doplňovala spoluautorka, dostalo se i na několik zábavných příhod, kterými do pořadu přispěli posluchači. Všichni jsme se shodli, že třeba žufánek je mnohem libozvučnější než naběračka, že prsaňa je mnohem výstižnější než prsatá žena a že ptát se sousedky: Kdes byla a co neseš, Mařko? je mnohem lepší než: Odkud jdeš, Marie?

Závěrečný dlouhatánský potlesk i skutečnost, že osmitisícový náklad knihy je již prakticky rozebrán, jsou upřímným poděkováním autorovi i jeho spolupracovníkům.

Mgr. Helena Jarocká

Uherské Hradiště – Genius loci a chybějící střed města

Na hojně navštívené přednášce, která se konala 1. prosince 2011, chtěl Ing. Martin Ševčík z odboru územního plánu a architektury Městského úřadu v Uherském Hradišti zmínit problém scházející dominanty našeho města.

Historické komplexy obou kostelů tomu podle něj neodpovídají, podobně ani Masarykovo náměstí s nevzhlednou tribunou. Také sochy, historické i novodobé, nemají většinou odpovídající měřítko. Pozornost věnoval uctívání svatého Jiří, jemuž jsou zasvěceny mnohé kostely v městech situovaných na březích řek, podobně jak tomu historicky bylo v Uherském Hradišti. Sochu světce na koni, který vítězí nad zlem v podobě draka, uvažuje umístit na průčelí Staré radnice. Jinou alternativou svatojiříského motivu by mohla být jezdecká socha na nádvoří bývalé věznice, jako součást Muzea totality, s jehož expozicí se zde uvažuje.

Genia loci, spojeného s působením slovanských patronů a komplexem základů zaniklých církevních staveb na Sadské výšině, potlačuje špatná dostupnost lokality i nedostačující zázemí. Ve svých návrzích představil řešení lokality i vstupní schody se stromořadím z ulice Stonky. Dobrý rozhled na město i na pohoří Chřibů s typickým trojvrším by význam místa mohl podpořit – umístění rozhledny na některou z hradišťských věží v současnosti zřejmě možné není.

Z obsáhlé diskuse vzbudila pozornost připomínka Ing. Ladislava Šupky, který besedu řídil, že komplex jezuitské koleje, s kostelem svatého Františka Xaverského, mezi dominanty města patří. Podobně také názor, že ojedinělé historické situování dvou tržišť na náměstích, podporuje myšlenku umístění středu města do jejich spojnice, kterou je Prostřední ulice se Starou radnicí.

Albert Gottwald a Ing. Hana Zemanová

V roce 2011 se díky pomoci muzejního spolku podařilo získat finanční dotace od Zlínského kraje a města Uh. Hradiště ve výši poloviny nákladů na restaurování Bible české, Nový zákon, zvané Štyrsova, vydané v Mladé Boleslavi v roce 1525.

Jan Jirák
Michael Jordan
Radek Kolešáková
Blanka Pašková
Talbotová
Myška Jolán
Stefánka Bedla
Kendalová
Miroslav Novák
Tomášek
Paul Paul
Miroslav Kocík
Martha Koucká
Sonja
Polčková
Červená
Marie Muralová
Tomasz Klabák
Petra Kůrková
Anna Koudová
Božena
J. Koudová
Petr Lábek
Červená
Katka Koudová
Rostislav

PF 2012

Slovácké muzeum
v Uherském Hradišti

Vydal Muzejní spolek v Uherském Hradišti, občanské sdružení

Texty: Mgr. Marie Bělková, PhDr. Eva Domincová, Albert Gottwald, RNDr. Zdeněk Habrovanský,
Miloslava Janíková, Mgr. Helena Jarocká, PhDr. Blanka Rašticová, Mgr. Božena Sedláčková,
Zuzana Svobodová, Ing. Ladislav Šupka, Ing. Hana Zemanová

Foto: Albert Gottwald, RNDr. Zdeněk Habrovanský, Miroslav Chmelař, Ladislav Chvalkovský,
Ing. Simeona Šimková, Ing. Ladislav Šupka

Grafická úprava: Ema Pelikánová